

Placcaet, Soo opten cours van 't Gelt, als opte Politie, betreffende de Munte, ende Muntslag, Midtsgaders 't stuck vanden Wissel, ende Wisselaers, Scheyders, &c. Den 6 Julii 1610.

DE Staten Generael der Vereenigde Nederlanden. A l s o o omme te voorfien op de ongeregeltheydt in 't stuck vander Munte ende Munt-slagh; midtsgaders d'opsteygeringhe vanden gelde binnen dese Vereenighde Nederlanden, gecauseert deur d'Oorloge, ende de invocringhe van diversche Goude ende Silvere penningen, buyten dese Vereenighde Nederlanden gheslagen, in dese Landen ghebracht, ende tot hoogeren prijse uytgegeven, dan die rechte waerde der selver, midtsgaders deur de groote ongeregeltheydt van 't Muntwerck: Alle 't welcke veroorsaect heeft, het onbehoorlijck opwiffelen van goede en stercke specien van gelde, die in andere swacke ende uytheemsche, oock eenige gheconterfeyte ende vervalschte Goude ende Silvere penningen zijn geconverteert, tot groote schade ende interest vande ghemeene welvaert deser Landen, ende de goede Inghesetenen van dien: Ende daeromme hooghnoedigh is, een general ordre te maecten, niet alleen op den cours vanden ghelde, maer oock op de politie en-

de discipline betreffende d'exercitie vander Munte ende Munt-slagh, mitsgaders 't stuck vanden Wissele ende Wisselaers, Scheyders, Affineurs, Goudt-ende Silver-smeden, ende andere: In welcke alle als lidmaten het stuck vander Munte verspreyt ende uytghedeylet is. **S O O I S T**, dat wy de voorz faecke overgemerckt, Hebben naer voorgaende advijsen ende diversche communicatien gehadt met de Generael-meesters vander Munte, gheordonneert ende ghestatueert, ordonneren ende statueren by desen 't gene hier nae volght.

I.

INden eersten, Omme te voorfien jegens de Munt-vervalschinghe, Conterfeytinge, ende Hegemuntery voren gheroert, by de welcke alle goede ende stercke Munte wordt gheconsumeert, ende in quadet ende snooder getransformeert; midtsgaders jegens allen particulieren Muntslag, buyten den algemeynen voet deser Ordonnantie: Hebben geordonneert ende verklaert, ordonneren ende verklaren by desen, dat van nu voortaeue alle vervalschinge,

ge,

ge, conterfeytinge, 't zy van vreemde Koningen, Princen, Vorsten ende Heeren, ofte van deser Landen Munte, Heghemunterye, ende anderfints particulieren Muntflach, buyten den voet deser jegenwoordiger Ordonnantie, gheacht ende ghehouden sal worden van gheleijcken natuyre ende wesen, als Muntz-vervalsinghe. Ende dat over sulcks de particuliere Munt-meesters, Wardeyns, Assayeurs, Yserfnyders, Muntz-ghesellen ende andere onderwinders van dien, Cooplyden, Leeveraers, ende alle andere op sodanigh muntwerck handelende, sullen worden gestraft metter doodt, ende confiscatie van goederen, daer confiscatie in sodanigen delictē plaetse heeft, Conformelijck den beschreven ende respectie Landrechten, in cas van valsche Munte, niet tegenstaende eenigh particulier Octroy, Consent, Ordonnantie ofte Previliegie, soo den selven by eenighe particuliere Staten deser geunieerde Provincien ofte Steden, der selver Collegien, Magistraten, ofte andere gegeven mochten zijn. Alle welcke wy by ghemeene advijse verklaert hebben, ende verklaren by desen, nul ende van onwaerden, als tenderende tot rayne ende onderganck vanden Lande.

I I.

Verklarende daer beneffens dat alle die gene die tot sulcks haer consent ghegheven, ofte plaetse ende gelegentheyt verleent sullen hebben, of daer van eenighfints geproffiteert, ghehouden ende gheacht sullen zijn, als toestaenders ende mede-pleghers van de voorsz delicten: Ende dat aenstondt ende sonder vertreck teghens sodanighe respectivelick sal worden geprocedeert, tot apprehentie ende condemnatie in lyve ende goederen, ofte anderfints by citatie personele ende by noncomparitie, tot bannissement uyt alle de Gheunieerde Provincien, ende confiscatie vande goederen, daer confiscatie in sulcke delicten plaetse heeft als voren.

Ende sullen van nu voortaan alle Goude ende Silvere specien moeten ontfangen ende uytgegeven worden preciselijck ten prijse ende op de remedien als hier nae volght: te weten,

Goude Munte.

Den dubbelen Nederlandtschen Ducaet van 35 stucken in 't Troysche Nederlandtsche marck, tot vij. guld.
Den enckelen Nederlandtschen Ducaet mette Letteren van 70 stucken in 't voorsz marck, tot iij. guld.
Den grooten Nederlandtschen gouden Rijder van 24 stucken ende acht dertienste deelen in 't marck, tot x. guld. xij. st.

Den halven gouden Nederlandtschen Rijder van 49 stucken ende drie dertienste deelen in 't marck, tot v. guld. vij. st.
Den gouden Reael van 48 stucken in 't marck, tot vij. guld. ij. st.
Den halven goudē Reael van 70 stucken ende een achtste deel in 't marck, tot iij. g. j. st.
Den gouden Keyfers gulden van 84 stucken in 't marck, tot ij. guld.
De Fransche Croonen van 72 stucken in 't marck, midtsaders den Nederlandtschen Croon van 71 stucken ende drie quart in 't marck, tot iij. guld. xiiij. st.
Den gouden Leeuw van 59 stuckē in 't marck, tot iij. guld. xij. st.
Den Bourgouenschen Rijder van 70 stucken in 't marck, tot iij. guld.
't Gulde Vlies van 54 stucken ende een half in 't marck, tot v. guld. iij. st.
Den Andries gulden van 74 stuckē in 't marck, tot ij. guld. xix. st.
Den Wilhelmus Schildt van 72 stucken in 't marck, tot iij. guld.
't Schnytge van 73 stucken in 't marck, tot iij. guld. xij. st.
Den Philippus gulden van 74 stucken in 't marck, tot ij. guld. x. st.
Den Philippus Clinckert van 76 stucken in 't marck, tot ij. guld. iij. st.
Den grooten Cruysaet van Portugael van 7 stucken in 't marck, tot xl. guld. v. st.
't Pistolet van Spangien van vieren van 18 stucken in 't marck, tot xiiij. guld. ix. st.
't Dabbelt Pistolet van Spangien van 36 stucken in 't marck, tot vij. guld. iij. st.
Het enckel Pistolet van Spangien van 72 stucken in 't marck, tot iij. guld. xij. st.
't Dubbelt Pistolet van Italien van 36 stucken in 't marck, tot vij. guld. j. st.
Het enckel Pistolet van Italien van 72 stucken in 't marck, tot iij. guld. x. st.
Den grooten Reael van Oostenrijck van 16 stucken ende een half in 't marck, tot xvij. guld. ij. st.
De halve ende vierendeelen der selver naer advenant.
Den dubbelen Ducaet van Spangien met twee hoofde van 35 stuckē in 't marck, tot viij. g.
Den enckelen Ducaet van Spangien, midtsaders den Ducaet van Hongarien, ende die ghemunt in 't Rijck, van 70 stucken in 't marck, met oock den Hollandtschen Ducaet, tot iij. gulden.
De dabbelde Ducaten met twee Hoofden inde respectie Nederlanden gheslaglien van 35 stucken in 't marck, tot vij. gul. xix. st.
De enckele Ducaten met twee hoofden inde respectie Nederlanden gheslaglien van 71 stucken in 't marck, tot iij. gnl. xvij. st.
Den gouden Castiliaen van 53 stucken ende een

- een half in 't marck, tot - v. guld. v. ft.
 Den Croon van Portugael metten kortē kruyce van 70 stuckē in 't marck, tot iij. g. xvj. ft.
 De Croon van Portugael metten langen kruyce van 70 stucken in 't marck, tot iij. g. xiiij. ft.
 Den dubbelen Ducaet van Italien van 36 stucken in 't marck, tot - vij. gul. xiiij. ft.
 Den enckelen Ducaet van Italien van 72 stucken in 't marck, tot - iij. gul. xvij. ft.
 Den Milreez van Portugael van 32 stucken in 't marck, tot - vij. guld. iij. ft.
 Den halven Milreez van Portugael van 64 stucken in 't marck, tot - iij. guld. j. ft.
 Den Gout-gulden van Duytslant van 75 stucken in 't marck, tot - ij. gul. xvij. ft.
 Den Davids gulden van Uytrecht van 76 stucken in 't marck, tot - ij. guld. vij. ft.
 Den ouden Gelderschen Rijder van 76 stucken in 't marck, tot - ij. guld. iij. ft.
 Den Gulden van Campen, Deventer en Swol, van 76 stucken in 't marck, tot - ij. g. ij. ft.
 Den dubbelen Roofen-nobel van Enghelandt, geflagen by de Coninghen Henrick, Eduward, ende Coninginne Elisabeth van 16 stucken in 't marck, tot - xvij. gul. xij. ft.
 Den enckelen ouden Roofen-nobel van Enghelandt van 32 stucken in 't marck, tot vij. gul. xvj. ft.
 Den halven van dien naer advenant.
 De nieuwe Roofen-nobelen geflagen ende gemunt inde voorz. respectie Nederlanden van 32 stucken in 't marck, tot vij. g. xvj. ft.
 Den halven van dien, alsoo de selve bevonden werden seer schaers in 't ghewichte, tot iij. gul. vij. ft.
 Den nieuwen dubbelden Roofen-nobel van Groot Brittanien van 18 stucken in 't marck, tot - xv. guld. xij. ft.
 Den enckelē Roofen-nobel van Groot Brittanien van 36 stuckē in 't marck, tot vij. g. xvj. ft.
 Den halven van dien nae advenant.
 Den Henricus Nobel van Enghelandt van 36 stucken in 't marck, tot - vij. gul. xvj. ft.
 Den halven van dien nae advenant.
 Den ouden Angheloth van Enghelandt van 48 stucken in 't marck, tot - v. gul. xvij. ft.
 Dē Angeloth van Engelant mette O in 't schip van 48 stucken in 't marck, tot v. gul. xij. ft.
 Den Souverain gemunt by Coninck Henrick van Engelandt van 20 stucken in 't marck, midtsgaders die vanden Coninck Eduwardus, ende vande Coninginne Elisabeth van 22 stucken in 't marck, tot - xj. gul. xvj. ft.
 De halve van diē na advenant, tot v. g. xvij. ft.
 Den nieuwen Souverain van Jacobus Coninck van Groot Brittanien, genaemt *Unie*, van 24 stucken ende acht derthienste stucken in 't marck, tot - x. gul. xij. ft.
 Den halven van dien van 49 stucken ende drie derthienste deelen in 't marck, tot v. g. vj. ft.
- De Schotse Ryders, ende de Schotse Angelotten metten scepter ende swaerde kruyswijs over den anderen van 48 stucken in 't marck, tot - v. guld. vij. ft.
 Den Vlaemschen Nobel, soo wel den ouden als de nieuwe, gheduerende de Oorloghen gheslaghen inde respectie vereenighde Provintien van 36 stucken in 't marck, tot vij. gul. xj. ft.
 De halve van dien, alsoo de selve seer schaers werdē bevondē int gewichte, tot iij. g. xv. ft.
 Den dubbelden gulden van Nederlandt, ghe-naemt Staten Croon van 81 stucken ende een half in 't marck, tot - ij. guld. xvij. ft.
 Den nieuwen Gelderschen ende Vrieschen Rijder van 72 stucken ende een achtste deel in 't marck, tot - iij. guld. ix. ft.
 Den nieuwen penninck van Portugael metten cruyce van 20 stucken in 't marck, zijnde de 8 vijfde deelen van eenē Milreez, tot xij. g.
 Den halven van dien van 40 stucken in 't marck, zijnde de vier vijfde deelen van een Milreez, tot - vj. guld. x. ft.
 Vierendeel van dien van 80 stucken in 't marck, zijnde de twee vijfde deelen van een Milreez, tot - iij. gul. v. ft.
 Den dubbelden Ducaet vande Eertz-Hertoge Albertus van Oostentriek van 35 stucken in 't marck, tot - vij. gulden.
 Den enckelen Ducaet van de selve Eertz-Hertoge van 70 stucken in 't marck, tot iij. g.
 De twee derdendeelen vanden selven dubbelden Ducaet van 47 stucken ende neghen thienste deelen in 't marck, tot - v. g. vij. ft.
 Het een derdendeel vanden voorz. dubbelden Ducaet van 84 stucken in 't marck, tot ij. guld. xij. ft.

III.

Alle welcke goude penningē niet anders en sullen mogē gewegen werden als elck met haren behoerlicken gewichte, en dat het sal moeten voorflaen mette remedie van twee asen en meerder niet. Behoudelick dat de penningen van gout die gaef ende goet zijn van alloye, ende zijnde te licht boven de voorz. remedie, een, twee, ofte uyerlijcken drie asen sonder meer, uytgegeven sullen mogen werden, mits betalende voor elck aes eenen stuyver, Alles op de verbeutte van de selve penningen.

Silvere Munte, die ontfangen ende uytgegeven sal worden, op den gewichte ende ter remedie als neffens elcken penninck staet.

DEn Nederlantschen Rijcxdaelder, midtsgaders die gemunt in 't Rijck, ende in dese vereenichde Nederlanden, daer van de figueren inden Jaere sefthien-hondert seffe in

- in drucke zijn uytgegeven, ende geen andere op het gewichte van achthien engelschen acht-ende-twintich asen, ende ter remedie van acht asen, tot - ij. gul. viij. ft.
- Den halven Rijcxdaelder, op 't gewichte van negen engelschen veerthien asen, ter remedie van ses asen, tot - j. gul. iij. ft.
- Den Philippus Daelder ende silveren Nederlandtschen Reael, op 't gewichte van xxij. engelschen xij. asen, ter remedie van acht asen, tot - ij. gul. xij. ft.
- Den halven Philippus daler, ende halven Nederlandtschen Reael, midtsgaders den penning gemunt by den Hertoge van Alençon, op 't ghewichte van xj. engelschen ses ende een half asen, ter remedie van ses asen, tot j. gul. vj. ft.
- De vijfde gedeelten vanden voorfz Philippus daelder, midts dat de selve niet en zijn geschroyt, tot - x. ft.
- De thiende ende minder gedeelten naer advenant.
- Den Silveren Carolus gulden, op 't gewichte van veerthien engelschen dertich asen, ter remedie van ses asen, tot - j. guld. xv. ft.
- Den Hollantschen daler metten Leeuwe, ende die in de andere respectie Provincien op den selven voet geslagen zijn op 't gewichte van achthien engelschen, ter remedie van acht asen. - j. gul. xvij. ft.
- Den halven van dien op 't gewichte van negen engelschen, ter remedie van ses asen, tot xix. ft.
- Den Staten daler, op 't gewichte van twintigh engelschen, ter remedie van acht asen, tot ij. guld. ij. ft.
- Den halven Staten daler, op 't ghewichte van thien engelschen, ter remedie van ses asen, tot - j. guld. j. ft.
- Den silveren Rijder van Ghelderlandt ende Vrieslandt, op 't ghewichte van seventhien engelschen twintigh asen, ter remedie van acht asen, tot - ij. gul. ij. ft.
- Den halven van dien, op 't gewichte van acht engelschen xxvj. asen, ter remedie van ses asen, tot - j. gul. j. ft.
- Den Ghelderschen ende Uytrechtschen daler, op 't gewichte van sefthien engelschen, ter remedie van acht asen. - j. gul. xiiij. ft.
- Den halven van dien, op 't gewichte van acht engelschen, ter remedie van vier asen. xvij. stuyv.
- Den Spaenschen Reael van achten, op 't ghewichte van seventhien engelschen xxv. asen, ter remedie van acht asen. - ij. gul. vij. ft.
- Den halven van dien, op 't gewichte van acht engelschen xxvij. asen, ter remedie van ses asen. - j. gul. iijz. ft.
- De vierendeelen ende achtste deelen gewichtigh zijnde, naer advenant.
- Den Zeeuschen daler, op 't gewichte van dertien engelschen xiiij. asen, ter remedie van ses asen. - j. gul. x. ft.
- De mindere ghedeelten van dien, naer advenant.
- Den Vriesschen silveren gulden, op 't gewichte van twaelf engelschen ende een half, ter remedie van ses asen. - j. gul. viij. ft.
- Den halven van dien, op 't ghewichte van ses Engelschen acht asen, ter remedie van vier asen. - xiiij. stuyv.
- Den Franck van Vranckrijck, op 't ghewichte van negen engelschen vier asen, ter remedie van ses asen. - j. guld. j. ft.
- Den halven van dien, op 't ghewichte van vier engelschen xvij. asen, ter remedie van drye asen. - x. stuyv. viij. pen.
- De quartz d' Escus, ofte vieren-deelen van Croonen, op 't gewichte van ses engelschen ses asen, ter remedie van vier asen. - xvj. ft.
- De Testoenen van Vranckrijck, op 't gewichte van ses engelschen, ter remedie van vier asen. - xv. stuyv.
- Den nieuwen Nederlandtschen thien stuyvers penninck by ons geordonneert in den jare 1606. zijnde conform beyde in ghewichte ende alloye den nieuwen Schellinck van groot Britannien, op 't ghewichte van drie engelschen xxvij. asen, ter remedie van drie asen, tot - x. stuyv.
- Den Engelschen schellinck, ende die van groot Britannien op 't ghewichte van drye engelschen xxvij. asen, ter remedie van drie asen. x. stuyv.
- De halve, vieren-deelen, ende minder gedeelten; Midtsgaders de derden-deelen van den selven Schellinck genaemt *a Groat*, zijnde ongeschroyt, naer advenant.
- Den nieuwen silveren penning vanden Eertzhertoch Albertus van drie Realen, wegende ses engelschen ter remedie van vier asen, tot - xv. ft.
- Den enckelen Reael van den voornoemden Eertzhertoge wegende twee engelschen, ter remedie van twee asen, tot - v. stuyv.
- Den halven van dien nae advenant, tot iijz. ft.

IIII.

Ende so eenighe der voorfz Silvere penningen, lichter worden bevonden ende te excederen de voorfz geconsenteerde Remedie tot eenen ofte uyerlijcken anderhalven engels toe, sal daer voren worden betaelt, van elck aefken anderhalven penninck Hollandts, doende de xvj. der selver penningen eenen stuyver: Ende soo verre eenighe der voorfz Silvere specien quamen te excederen boven de voorfz geconsenteerde Remedien, meer als anderhalven engelsche, Wy hebben alle de selve verklaert, ende verklaren by desen voor billoen.

V.

Aengaende de Payementen, Naer dien de Provincien met diverse soorten der selver seer zijn vervult, oock eenige der selver overmits hare schaerfheyt in't gewichte, en swackheyt inden alloye, wel behoorden voor billoen verklaert te wordē, nochtans om de schade der Gemente te verhoeden, sullen de Payementen inde Geunierde Provincien gheslagen, sulcks die hier achter beneffens de andere gevalueerde penningen in drucke gestelt ende ghefigureert zijn, of noch sullen worden, by provisie, ende tot anders by ons daer inne sal worden voorsien alomme getollereert worden ten gewoonlijcken prijse, daer op de selve zijn gheslagen, als namentlick:

Den Schellinck, tot	-	-	vj. st.
Den halven Schellinck, tot	-	-	iiij. st.
Het twintichste deel vanden Silveren Nederlandtschen Reael gheuaemt Stooters			ij. st. viij. pen.
Die dubbelde Groeninger Flabben, tot			vij. st.
De enckele Flabben, tot	-	-	iiij. st.
Den dubbelden stuyver, tot	-	-	ij. st.
Den enckelen stuyver inde Provinciale Munten gheslagen, tot	-	-	j. stuyv.
Den halven stuyver, tot	-	-	vij. penningen.
Den ouden Brabantschen stuyver	j. st.	vij. pen.	
Den halven van dien, tot	-	-	een blank.

VI.

Sonder dat van nu voortaan, eenige payementen in eenige Munten binnen deser Geunierde Provincien meer sullen worden ghemaeckt, maer alle de stempels daer van ingetogen sullen worden ende blijven.

VII.

Welverstaende datmē in betalinge van koop van Gronden, van Erven, Huyfen ende afflossinghe van Renten, midtsgaders in betalinge van Coopmanschappen, excederende in een partije hondert guldens, niet meer ghehouden sal wesen te ontfanghen, in Schellingen ofte minder payementen, dan den thierenden penninck.

VIII.

Ende alsoo dagelicks met groote menichte uyt andere Landen worden gebracht diverse specien van payementen, als oude Brabantsche stuyvers ende halven van dien, hier vorens getollereert ten prijse van drie grooten ende blancken. Soo verbieden wy wel expresselijck by desen, eenige der voorz. payementen in dese Landen te brengen in eeniger manieren boven het pondt Vlaems dat den reysenden man tot sijn gerief in borse sal mogen hebben, Op de verbeurte der selver payementen, mettet dubbelt van dien, ende arbitrale correctie.

IX.

Ende aengaende de andere Silvere Munte, als Fransche disains, doufains ende andere dier-

gelijke, insgelijcks de Testoenen van Lorey-nen, Switserlandt ende Milanen, met oock de Testoenē van Portugael, alle Italiaensche witte Munte, de penninghen van Camericq ende Ludicq, ende alle andere Goude ende Silvere penningē die hier voren niet zijn verklaert, dewijle alle de selve specien hier te Lande zijnde, bevonden worden eenideels seer geschroyt en gemindert in gewichte, ende eenideels so vervalscht by naconterfeytinge, dat onmogelijk is die goede ende oprechte uyt de gheconterfeyte ende vervalschte te onderscheyden, Wy hebben alle de selve verklaert voor billoen, ende verbieden alle de selve t'ontfangen ofte uyt te geven, tot wat prijse dattet zy, Gelijk wy mede van nieuws verbieden ende voor billoen verklaren, alle Tirolsche ende andere gedruckte daelders in conformité van onsen voorgaenden Placcate den xxiiij^{en}. Junii 1603. ge-ema-neert, houdende t selve Placcaet als hier inne geinfereert by desen als mede alle kleyne payementen buyten dese Gheunierde Provincien, ende voornamentlijck de nieuwe stuyvers binnen Roeremonde in Gelderlandt, ende de nieuwe halve stuyvers tot Emmerick inden Lande van Cleef gheslagen, egeene van dien uytgefondert: Lastende alle de selve, Midtsgaders alle gesmeden, gebroocken, gewasschen, ende geschroyden, gelapte, genagelde penningen, ofte andersins hare behoerlicke gewichte niet houdende, binnen een maent na de Publicatie van desen inde Wissel gedragen te worden, alwaer de rechte waerde van de selve sal worden betaelt, volgende de Caerten ende Manualen, tot dien eynde den gheauthoriseerde Wisselbanken ende Wisselaers gedaen leveren.

X.

Verbiedende ende intetdicerende allen ende eenen yghelicken, voorts aen te doen ofte te maecken eenighe particulier Ordonnantien ofte permissien op den cours vanden ghelde, t zy by openbaer ofte heymelick geboth ende bevel, aen cenighe Ontfanghers ofte andere te doen in wat manieren dattet zy, Op pene van duy sent gouden Nederlandtsche Ducaten, Te verbeuren by den Contraventurs, ten behou-ve vande gemeene sake.

XI.

Verbieden oock allen Officieren van ontfang, so van Oorloge, als andere vande Gemeene saken, soodanich bevel oft geboth by wien ofte in wat manieren het gegeven mochte zijn, te obedieren ofte achtervolghen, op pene van privatie van hare officien, ende voorts op arbitrale correctie, sonder dat sy hen sullen mogen excuseren met den selven bevelen ende geboden, Willende dese onse Ordonnantie in allen gheobserveert ende onderhouden te worden, sonder inbreck, conniventie, ofte dissimulatie, Op pene hier boven ende naer verklaert.

Verbie-

XII.

Verbieden voorts ende interdicieren eenen yegelijcken, te ontfangen ofte uyt te geven eenighe andere Goude ofte Silvere Munte ofte paymentē hier voren niet verklaert, noch tot prijse gestelt, ende daer van de figuren niet in drucke ghestelt sullen zijn, van wat Princen, Heeren, Landen, ofte Steden de selve mogen wesen, Alles opte verbeurte van de selve penningen ofte de waerde van dien, ingevalle het feyt niet ter verscher daet ontdeckt en worde, ende daer-en-boven op de pene van twee gouden Nederlandtsche Ducaten, op elcken penning ter contrarie van desen ghepresenteert, uytgegeven ofte ontfangen, Ende dit soewel tot laste vanden Ontfanger als uytgever voor d'eerste reyse, voor de tweede reyse het dubbelt, ende voor de derde reyse twee dubbelt van dien, ende boven desen gebannen, ofte arbitralijck gestraft te worden.

XIII.

Ordonnerende allen Officiēren te doen haer uysterste debvoir, omme te achterhalen de eerste authours ende invoerders vande verboden penningen, Ende omme daer toe te kommen, sullen de selve Officiēren ernstelick inquireeren aenden ghenen onder welcken sodanige penninghen bevonden sullen zijn, van wien sy de selve ontfanghen hebben, ende soo voorts van persone tot persone, procederende totte voorz eerste invoerders: Willende in dien gevalle, dat die gene die alsoo haren Autheur sullen weten te nommeren, vry ende quijt ghehouden worden vande voorz verbeurte ende pene, ende sal de voorz eerste invoerder boven die voorz pene gebannen worden uyt alle de voorz Provintien.

ENde dewijle dagelijks vele Coopluyden, Cassiers, ende alle andere de specien van Goude, by desen ghepermitteert, wegghen met drie asen jegens alle Ordre ende regule.

XIII.

Verbieden allen, ende eenen yegelijckē wel expresselijck, alle Goude penningen, by desen gepermitteert, niet anders te wegē als elcx met haer behoorlijck gewichte, en dattet sal voorslaen mette remedie van twee asen en meerder niet, Behoudelick dat de penningē van gout die gaef ende goet zijn van alloy, en zijnde te licht bovē de voorz Remedie een, twee, ofte uytterlik drie asen sonder meer, uytgegeve sullen mogē wordē, mits betalende voor elck aes eē stuyver, Alles op verbeurte vande selve penningen.

XV.

Ende aengaende de penningen van Goude ende Silvere, by dese Ordonnantie tot prijse gestelt, Verbieden ende interdicieren eenen yegelijcken de selve te presenteren, uyt te geven ofte ontfangen tot hoogerem prijse dan in de-

sen geordonneert is, opte verbeurte vande selve penningen, ofte de waerde van dien, ingevalle 't feyt niet ter verscher daet ontdeckt werde, ende boven dien op de pene van thien gouden Nederlandtsche Ducaten voor d'eerste reyse, voor de tweede reyse dubbelt, ende voor de derde reyse twee dubbelt van dien, ende boven dien, op arbitrale correctie nae de qualiteyt vanden delictē.

XVI.

Ende verstaen wy de selve verbeurten ende penen plaets te hebben, soo wel opten Ontfanger als uytgever, ten wareen van beyden terstont na de ontfange oft uytgeve hem presenteerde aenden Officiē denunchierende 't selve saict, in welckē gevalle den denunchiant, hy zy uytgever ofte Ontfanger, sal vry en quijt zijn vande voorz verbeurte ende pene, ende boven dien genieten her derdendeel vande selve verbeurte ofte breucke.

XVII.

Verbieden ende interdicieren oock wel expresselijck, dat niemant voortaan hem en vervordere, te koopen ofte verkoopen eenigherhande waren ofte Coopmanschappen, gelt op Wissel ofte Interest te geven ofte nemen, nieuwe Renten te koopen ofte verkoopen, ofte eenichsints te handelen ofte contracteren dan op ende volgende den prijs vanden gelde by dese onse permissie gestelt ende geordonneert, opte verbeurte van vijftich Nederlandtsche Ducaten, ende egeen Recht op alfulcke Contracten gedaen te sullen mogen worden.

XVIII.

Welverstaende dat inde stipulatie vande lossinge van nieuwe Renten, besproocken sal mogen worden, dat die betalinge sal moghen gesthieden met alfulcke penningen als ten dage vande lossinge gepermitteert sullen wesen.

ENde omme te voorkomen ende belyden het groot abuys ende bedroch gecommiteert by verscheyden Coopluyden en Wisselaers in 't opdringen ende steygerē van sekere speciē van gelde, onder 't pretext ende decxfel dat sy de selve nootelijck moeten hebben tot expeditie van hare handelingē ende trafficque mette Coopluyden van andere natien, Maer inder waerheyt om mits de selve rijningē ende steygeringē te consequeren het middel vande Inwisselinghe van allerhande specien, doende de selve converteren in d'voorz opgedrongen penningen waer inne met seer groote onregeltheyt tot noch toe gehandelt is geweest.

XIX.

Soo ist dat wy verbieden ende interdicieren eenen yegelijcken, te koopen ofte verkoopen, permutteren ofte mangelen eenige specien van gelde, by dese gepermitteert, gevende ofte nemende optē selve eenige winste, oppgelt of teobate, in wat manieren of onder wat decxfel het

zy, op de selve verbeurte ende peynen soo hier vooren verklaert zijn, jegens den genen die de selve tot hooger prijse ontfangen ofte uytgheven, Behalven dat den geauthoriseerden Wissel-bancken ende gefworen Wisselaers geoorlooft ende toegelaten wort, den Coopluyden sulcks van doen hebbende te gerieven met allerhande ende sodanighe gevalueerde specien van Goude ende Silvere penningen, als de selve tot hare negocie ende Coophandel van doē sullen hebben, Mette welcke en̄ met geene andere de voorz Coopluydē dien aengaende sullen mogen handelen, ende daer vooren sulcken oppgelt ofte toebate geven, als syluyden mette voorz VVisselbancken ofte VVisselaers sullen overkomen, ende veraccorderen, mits dat de selve toebate niet en excederen den prijs de voorz VVisselbancken ende VVisselaers by heurlieder instructien geaccordeert, op peyne als voren.

XX.

Verbieden van gelijken eenige penningē te bicquetteren, omme also de sware uyt de lichten te sचेyde, de lichte uyt te gevē, ende mette sware sijn proffijt te doē, op pene als voren.

ENde alsoo verscheyden VVisselaers ende andere, hun daghelicks onderwinden der Coopluyden geldt, ofte Cassē te bewaren, en haer schulden t zy by assignatien, Wissel-brieven, overwijzingen, ende andersints te ontfangen, ende der selver schulden wederom te betalen, daer onder groot bedroch is schuytende, met uytweghen vande sware Goude ende Silvere penningen, ende de selve op verboden ende andere Munten te seynden, omme geconverteert te worden in nieuwe valsche ende andere opgedronghen penningen, ende de lichte wederomme onder de Gemeeynte uyt te geven.

XXI.

Soo ist dat wy daeromme verbieden allen VVisselaers van nu voortaan geen Coopluydē geldt ofte Cassē te bewaren, ofte voor de selve van yemant anders gelt te ontfangen ofte uyt te geven, t zy by assignatien, VVisselbrieven, overwijzingē by monde ofte andersints, directelick ofte indirectelick, ofte verbeurte vande selve penningen, die in manieren voorz ontfanghen ofte uytghegheven sullen zijn, d'ene helft tot laste vanden VVisselaer, ende d'ander helft tot laste vanden Coopman, Cassier, ofte andere die t sullen doen ofte laten geschien.

ENde aengesien dat den prijs vander Munte, is het principale fundament vander evaluatien ende onderhoudenisse der selver.

XXII.

Soo verbieden wy wel expresselijck, dat niemant hem voortaan en vervordere te kooopen ofte verkoopen, eenighe materialen ofte specien van Gout ofte Silver, gemunt ofte on-

gemunt, in Masse, Cendreen, ofte Grenailien, tot hooger prijs dan volgens den voet deser jegenwoordiger Ordonnantie, op pene van confiscatie der voorz materialen, ofte de waerde van dien, ingevalle t feyt niet ter verscher daer ontdeckt en ware, ende daer-en-boven t vier-vout vande waerde van dien, soo wel ten laste vanden Cooper als verkooper voor d eerste reyse, ende voor de tweede reyse op ghelijcke peynen, ende daer-en-boven uyte Geunieerde Provintien gebannen, ofte andersints arbitralick gestraft te wordē naer exigentie der sakē.

XXIII.

Verbieden voorts ende interdiceren wel expresselijck, allen ende eenen yeghelijken te voeren, dragen, senden, doen voeren, dragen, ofte senden, uyt de voorz Provintien, eenige Gouden ofte Silvere materialen t zy in Masse, Lingote, Cendreen, Grenailien, ofte andere bequaem om Munte daer van te slaen, ofte eenige Goude ofte Silvere penningen, by desen Placcate gevalueert, op eenige vreemde Munten, op de verbeurte als voren.

XXIII.

In welke penen wy oock verstaen vervallē te wesen alle die ghene t zy Boden, Schippers, Schuytvoerders, Facteurs, Maeckelaers, Pontgaerders, ende alle andere die tot den voorz transporte ofte vervoeringe helpen assisteren, ofte eenichsints favoriseren sullen, al waer t dat hem de penninghen ofte stoffe, niet toe en behoorde. Ende indien sy de voorz boeten ende amenden niet en mochten betalen, sullen aenden lijve ghestrafte worden nae ghelegentheyte van saecken.

XXV.

Verbieden mede alle nieuwe penningen in ofte buyten dese Gheunieerde Provintien, beneden den voet deser jegenwoordiger Ordonnantie gheslaghen, inde voorz Provintien te brengen, ofte uyt te geven, op pene als voren.

XXVI.

Ende by also verre, eenige Trefotiers, Ontfangers, Rentmeesters, ofte andere comptable Officieren, ofte hare dienaren hun soo verre quamen te vergeten, dat sy bevonden worden de poincten voren verhaelt, ghetransgressert te hebben, t zy in t uytgeven soo wel van de specien by dese Ordonnantie niet ghepermitterteert, als den geschroyden, gesneden, ghewasfchen, gebroocken, gelapten, genagelden, ofte andersints te licht zijnde, ofte de gepermitterteerde tot hooger prijse uyt te gheven ofte ontfangen, dan by dese Ordonnantie verklaert: Ordonneren ende statueren, dat de selve alle de boeten voren verhaelt, ende noch te verhalen, respectivelicken dubbel sullen betalen, ende boven dien ghepriveert zijn van hare officien, inder voeghen dattet feyt geverifieert zijnde, de selve impetrabel sullen zijn.

Ende

XXVII.

Ende sullen alle de voorz comptable Officiers, soo generael als particulier, ghehouden zijn elck een van dese Ordonnantien, mette ghedruckte figuren, altydts op heur-lieder Comptoiren te hebben, op de verbeurte van thien Nederlandtsche Ducaten, soo dickwils als sylayden sonder de selve in heur Comptoiren bevonden sullen worden.

XXVIII.

Voorts meer verbieden wy eenen yegelickē, eenige goude oft silvere penningē te schroyē, snyden, oft wasschen met stercke wateren, Chiment, ofte andersints te lichten, opte verbeurte van lijf en goet, daer confiscatie stadt grijpt.

XXIX.

Ende soo yemand bevonden word eenige Goude penningen gesoudeert, vergult, gelapt, genagelt, ofte in eeniger manieren verswaert te hebben, sal verbeuren voor elcken penninck, vijf-en-twintig Nederlandtsche Ducatē.

XXX.

Ordonnerende allen ende eenen yegelicken, goet ende scharp toeficht te nemen, op de gene die alsulcke geschroyde, ofte andersints vercorde penningen sullen willen presenteren, en die aen te brengen en denunchieren aen den Officier, omme gestraft te worden naer behooren.

XXXI.

Bevelende insgelijcks allen Officiere dat sy hen wel ernstelijck informeren jegens die gene die gheschroyde ofte valsche Munte slaen ofte uytgheven, omme te straffen naer heurluyder verdienste, sonder eenige dissimulatie ofte verdach.

XXXII.

Alle welke penen ende amendē voren verklaert, bedelt sullen worden, het een derden-deel ten profijte vande gemeene sake, d'ander derden-deel ten profijte vanden aenbrengher, ende het derde derden-deel tot profijte vanden Officier, die de calangie ende executie doē sal: Ten ware die voorz verbeurten, penen ende amendē, excedeerden de summe van vijf duyfent guldens, in welcken gevalle d'eene helft sal komen tot profijte vande gemeene sake, Ende d'ander helft sal bedelt worden aenden Officier ende aenbrengher by gelijcke portien, Wilende ende ordonnerende tot de voorz penen geprocedeert te hebben sommierlijck de plano ende sonder figure van Proces, en opten prouven ende ghetuychnissen alleenlickē. Tot welcken oock geadmitteert sullen worden de gene die de voorz excessen in't ontfangen ofte uytgeven gecommiteert sullen hebben, ende sullen de Sententien in desen gegeven, executabel zijn, niet tegenstaende appellatie ende sonder prejuditie van de selve.

Ende omme voorts wech te nemē alle oor-sake van misbruycke ende abuyfen, so hier

vorens gecauseert zijn geweest by verscheyden ende onghelijckmatighen Muntslach in yeder Provintie particulierlick ende bysonder ghexerceert, ende voorts den staet vander Munte te versekeren, ende conserverē in haer geheel.

XXXIII.

Hebben gearresteert ende besloten, besluyten ende arresteren midts desen, de poincten ende articulen hier naer volgende: willende dat de selve generalijck, eenpaerlijck, ende gelijckformigh sullen stadt grijpen in alle de voorz Provintien, sonder eenige veranderinge, limitatie, ofte restrinctie.

XXXIII.

Namentlick, dat alle de gheauthoriseerde Munt-plaetsen deser Provintien ende yeder van dien, sullen moeten bedient worden by eenen particulieren Muntmeester, een VVaerdeyn, een Assayeur ofte Proefmeester, ende eenen Yser-snijder, zijnde alle verbonden by solemnelen eede, tot observatie deser jeghenwoordige Ordonnantie, ende voorsien met behoorlijcke instructie, by ons opte voorz respectieve Ampten neffens desen gheearresteert ende besloten, ende die alsnoch nae gelegentheydt van saecken gearresteert ende besloten sullen mogen worden.

XXXV.

Tot alle welke officien, so van generael als particulier Meesters, VVaerdeyns, Assayeurs, Yser-snijders, VVerck-ende Munts-gesellē wy verstaen dat niet en sullen geadmitteert worden, eenige perfoonen gedient ofte geassisteert hebbende, in wat qualiteyt het zy, op eenige Hagemunte, ofte ten selven plaetsen geleverd, gbehandelt, oft ghefrequentē hebbende, nochte oock eenige ander, 't en zy voor al ende by voorgaende examinatie ende ondersoekinghe by den Generaels vander Munte hier op te doen, gebleken zijnde van hare experientie, nūtheyt, ende sufficiantheynt in desen.

XXXVI.

Ende of 't gebeurde dat by surreptie eenige Commissie contrarie van desen gheobtimeert worde, wy verklaren de selve mits desen nul en van onwaerdē, verfoeckende en ordonnerende respectivelick den Statē vande Provintien, hare Gecommitteerde Raden, ende Gedeputeerde Sraten, ende alle andere Officiere, die in de respectieve Provintien gewoone zijn soodanigen perfoonen den cedt af te nemen, midtsgaders den Generaels vander Munte, ende alle andere den selven in gheenen eede te ontfangen, noch eenighsins te verstaen, tot hulpe, gunste, ende adresse der selver, ende sullen soodanighe perfoonen van hare officien ghepriiveert, ende de selve impetrabel zijn, soo haest van soodanige stucken gebleken sal wesen.

XXXVII.

Ordonneren voorts ende gebieden, dat de Generael-meesters vander Munte sullen leve-

ren in handen vanden Staten deser respectie Geunieerde Provintien, ofte hare Gecommitteerden, de instructien vande Muntmeesters, Wardeyns, Assayeurs, Yser-snijders, en Werekgefallen, gelijk de selve by ons geordonneert ende gearresteert zijn, ofte noch gearresteert sullen mogen wordē, doende alle de selve by de voorz respectie Munts-Officieren besweerē by solemnelen eede in hare presentie, aen handen vande Staten harer respectie Provintien, of der selver Gecommitteerden, de voorz instructien eenvoudigh, ende in alles conform, d'een den anderen te onderhouden, inder voegen, dat mitdien den selven alle middel benomen zy vante machineren ofte attenteren, directelick ofte indirectelick, tegens malkanderen, ende consequentelick tegens de verskertheuyt ende gestadigheuyt vanden staet vander Munte: Verbiedende allen den selven Officieren, respectivelick te procederen tot exercitie van heure officien, sonder de voorz instructien ontfanghen ende besworen te hebben, in manieren als voren, op pene van lijf ende goet, daer in sulcke delictē confiscatie plaetsē heeft.

XXXVIII.

Ordonneren ende autoriseren voorts de voorz Generael-meesters, dat syluyden gesamentlick, of ten minsten twee der selver, soo dickwils syluyden sullen bevinden ende achten dē noot vereyschē sal, hen onvoorziens te voegen inde principaelste Steden, en in alle Munten, ende aldaer haer behoorlick informeren, of de respectie Munts-Officieren haer quijtē in haer ampt, volgende heurluyder respectie instructien naer behooren, ende voorts opsicht te nemen, op de geauthoriseerde Wisselbanken ende Wisselaers, ende alle anderē yetwes machinerende, en attenterende, contrarie dese tegenwoordige Ordonnantie: Doende den selven causeren by den Fiscalen vande Provintie, ofte Officieren vande Steden daer de Munte gelegen is, ofte de Contraventeurs zijn residerende, tot straffe ende punitie na de qualiteyt vanden misbruycke: willende dat alle Muntmeesters, Munts-officieren, ende alle anderē sich mette Munte geneerende, den voorz Generael-meesters darellick ende t'allen tijden tot het gene voorz is admitteren.

XXXIX.

Hebben voorts gearresteert, besloten, ende gedecreteert, arresteren, beslyuten, ende decreterē by desen, alle de poincten en articulen, betreffende de bewaringe, gebruyck, visitatie, en openinge vande hussen, in conformitē van dese onse jegenwoordige Ordonnantie, en respectie instructie, op 't feyt vande Generaels en andere Officieren vander Munte gemaect ende gearresteert, en sodanige als by ons ten respecte vanden jegenwoordigen staet van sakē daer by gevoegt, ende geordonneert sullen mogen

werdē, houdende deselve als geïnferreert, en expresselijck verklaert by desen: Ordonnerende dē Generaelmeesters hier inne te procederen, volgende de selve Ordonnantien en Instructie, sonder eenige omiffien ofte versuymenisse, op pene van gepunieert te worden arbitralijck na de qualiteyt vanden misbruycke, ende sonder dissimulatie, conniventie, oft onacht saemheyt.

XL.

Ordonnerende voorts tot meerder en blijkelicker verskertheuyt der selver busse, ende proeve van dien, dat by de Generael-meesters voorz ghemaeckt sullen worden die gouden naelden, soomen hier vooren heeft gebruyckt, corresponderende inden gehalt en alloye metten voet der nieuwe goude penningen by ons geordineert te doen munten; welke naelden by den selven Generaels geleverd sullen wordē in handē vande Staten vande Provintie, of hare Gecommitteerde Radē, ofte vande Rekenmeesters, of Raden van Justitien der respectie Provintien, omme by hen bewaert, ende ter openinge vande hussen gebruyckt te worden, soo 't selve van oudts gebruyckt is geweest, inder voeghen, dat eenen yegelijcken, oock des proberens onervaren zijnde, by conferentie der assayen vanden selven naelden ende penningen mach verskert zijn, vande ghelijck of ongelijckheuyt der selver.

ENde omme te dresserē ende in beter regule te stellen het stuck vanden Wissel ende Wisselaers, zijnde nu soo seer verloopen, tot wille, lust, ende believen van eenen yegelijcken, dat sonder daer inne te voorsien, geene vaste gestadigheuyt inden geheelen staet vander Munte te verwachten sal zijn.

XLI.

Wy hebben verboden ende geinterdiceert, verbieden ende inrerdiceren by desen, allen en eenen yegelijcken, 't zy Mannen ofte Vrouwen, van wat qualiteyt ofte conditie die zijn, hen voor date van desen de Wissel onderwonden hebbende, 't zy dat sy totten selven hebben gehad commissie, ofte geene, hen voortaan der selver te onderwinden, in 't heymelick ofte in 't openbaer, in wat manieren dattet zy, sonder alvore tot dien eynde by voorgaende nominatie vande Magistraten haerder residentie geobtaineert te hebbē behoorlick commissie, in conformiteyt van dese jegenwoordige Ordonnantie, mitsgaders daer op ontfangen behoorlick instructie, ende de selve besworen, inder voegen als 't selve van oudts gebruyckt is geweest, sonder welcken, mitsgaders de behoorlick prestatie van eede, niemandt hem der selver Wissel, noch eenige opsoeckinge van Goude ofte Silvere penningen, voorts meer sal mogen onderwinden, directelick noch indirectelick, op pene van hondert gouden Nederlantsche

fche Ducatē voor de eerste reyse, voor de tweede reyse het dubbelt, ende boven dien arbitralick gecorrigeert te worden: En sullen de Magistraten vande Steden, niemant mogen nomineren, omme tot Wisselaers gecommittiert te worden, dan luyden van goeden name ende fame, ende niet suspect van eenige Hegmunte-rye, ofte van den aenhanghe van dien: Alle 't welcke wy oock verstaen plaetse te hebben by alle geauthoriseerde Wisselbancken.

XLII.

De voorz Wisselbancken ende Wisselaers sullen voorts gehoude zijn, in 't openbaer voor haren Winkel te houdē uytstaende, den Schotel ofte Nappe metten Wapenen der voorz Provincien daer op geschildert, ende die vande Bancken een berd mede geschildert als voren, ten eynde een yeghelijck mach weren, dat sy tot sulcks gecommittiert zijn, op de pene van een Nederlandtsche Ducaet, soo menigmael als sy des gebreeckelick bevonden sullen zijn.

XLIII.

Interdicieren voorts den Wisselaers, te verkoopen eenighe materie van billoen, Massen, Cendreen, Grenailliē, ofte diergelijke aen eenighe persoonē, van wat qualiteyt ofte conditie die zijn, uytge sondert aen Goudtsmeden ende Silverfmeden binnē desen Geunieerde Provincien, voor so vele de selve tot exercitie van hunne neeringe, oprechtelick van doen hebben, en vorder niet: Maer sullen gehouden zijn alle de selve billoenen te seynden ofte leveren elcken ter Munte vande Provincie daer hy woonachtich is, op die verbeurte der voorz Materialē, ende het dubbelt vande waerde van dien voor de eerste reyse, ende voor de tweede reyse, boven de voorz verbeurte ende breucken, arbitralijck gecorrigeert te worden.

XLIII.

Welverstaende dat geene Cooplyde nochte eenighe andere, eenighe materialen van Gout ofte Silver, 't zy in Massen, Cendreen, ofte Grenaillien, op eenighe Munten deser Geunieerde Provincien sullen mogen senden, leveren, ofte doen leveren, dan alleen foodanige materialen van Gout ofte Silver, als syluyden van buyten de Geunieerde Provincien sullen krijghen ofte ontfangen, ofte die syluyde sonder eenighe toehate ofte opgeldt, directelick ofte indirectelick, te geven, binnen dese Provincien oprechtelick sullen hebben bekommen, de welke syluyden sullen mogen leveren, op alfulcke Provinciale Munten der respectie Provincien, als hun believen sal, gesmolten in Massen, en niet in specien, ende elders niet: Ende dat syluyden de specien voor de selve ter Munte te ontfangen, niet hooger en sullen mogen uytgeven binnen dese Provincien, dan gelijk die in desen Placcate zijn ghevalueert, nochte die in de selve te verkoopen in eenighe manieren: Ten

ware aen eenighe geauthoriseerde Wisselbancken ofte gesworen Wisselaers, van de welke sy sodanigen opgelt sullen mogen genieten, als sy onderlinghe metten anderen sullen kunnen verdragen, midts daer inne niet excederende den voet ofte prijs, den voorz VVisselbancken en VVisselaers by haer-luyder instructien geaccordeert, Alles op peyne voren verhaelt.

XLV.

De VVisselbancken ende VVisselaers sullen gehoude zijn, gestadelick op haer tafel te hebben legghende, een Copie autenticq deser jegenwoordige Ordonnantie; Midsgaders seecker Manuael ende Instructie, geteyckent by de hant der voorz Generael-meesters, inhoudende de waerde van den Marcq, Once, ende Engelsche, vande principale specien van ghelde, by desen voor billoen verklaert, ende verboden, 't Welck sy ghehouden sullen zijn te verthoonen, den genen die hen eenighe der selver sullen willen vercoopen, Op pene van vier Nederlandsche Ducaten, so menigmael sy deselve Ordonnantie, Manuael, en Instructie voor handen te hebbē, gebrekelick bevondē sullen zijn, Alle welcke poincten onder andere begrepen sullen wordē, in haer voorz instructie en eede.

XLVI.

Ende omme den Coophandel ende trafficque mette vreemde natien, ende buytens landts te accommoderen, sonder lesie vanden staet deser landen, Hebben voorts geordonneert ende gecontenteert, ordonneren ende contenteren by desen, dat die geauthoriseerde Wisselbancken en gesworen Wisselaers binnen de principaelste steden der selver, ende geen andere, den gemeynen Cooplyden ende Ingefetenen, sullen mogen accommoderen ende gerieven, met sodanige gevalueerde specien van gelde, als tot haren handel noodigh sullen zijn, volgende sekere voet ende regule, so tot desen de voorz Wisselbancken ende Wisselaers by instructie is gestelt, ofte noch gestelt sal mogen worden.

XLVII.

Item, omme te voorsien op 't stuck vande Affineurs ende Scheyders, Ordonneren ende bevelen, dat hem niemant en sal mogen onderwinden, van eenich Gout ofte Silver te affineren ofte scheyden, sonder tot dien eynde te hebben commissie vanden Meesters Generaels vander Munte, ende daer op gedaen te hebben den behoorlickē eedt, daer na sy hun schuldig sullen zijn te reguleren, op pene van twee hondert gouden Nederlandsche Ducaten.

XLVIII.

Van gelijcken en sullen de voorz Affineurs, geen Gout ofte Silver mogen verkoopen, ofte leveren, omme buyten de voorz Provincien, ofte elders dan op deser provinciale muntē vervoert te worden, ende by aldien de materie eenen onbekenden vreemdelinck toekomt, sullen sy

fy die uyt haren handen niet laten gaen, maer defelve t'haerder presentie doen leveren op eenige der voorfz Provinciale Munten, volgende hare instructie, ofte andersins te nemen van hem goede ende fuffifante cautie, dat de felve materie vande Provinciale Munten deser Provincien boven ghespecificceert, niet fal vervreemdt worden.

XLIX.

Sullen voorts de voorfz Affineurs en Scheyders gehouden zijn, behoortlijck Register ende Boeck te houden vande qualiteyt ende quantiteyt van alle de materialen van Goude en Silver die fy geaffineert ende gefcheyden fullen hebben, met name en toename van wat plaetsen de perfoonen zijn, die t'felve hebben doen affineren, om den Generaels vander Munte daer van behoortlijcke redene te geven, t'allen tijden als fy des verfocht fullen zijn, op pene van honderdt gouden Nederlandtsche Ducaten, voor de eerste reyfe, voor de tweede reyfe dubbelt, ende voor de derde reyfe, boven de voorfz penen, arbitralijck gestraft te worden.

L.

ITem, omme te voorfien op t'fleck vande Juweliers, Goudtsmeden ende Silverfmeden, daer inne men dagelijcks vele faulten ende abuysen is bevindende teghens de ghemeene welvaert: Soo is t' dat wy ghebieden ende ordonneren den felves Juweliers, Goudtsmeden ende Silverfmeden, in allen den voorfz Provincien refiderende, hen voortaan te draghen inde exercitie van haren Ambachte, na de Ordonnantien van den Jare 1502. ende 1551. houdende de felve als geïnferceert, ende wel expreffelicken verklaert by desen.

LI.

Dat fy oock den nieuwen Keur van Silver anders niet en fullen mogen wercken, dan van elf penningen acht greyn ter remedie van drie greyn, ende de kleyne Keur van elf penningen fijs Silvers, ter remedie van een derde-paert van een penningh, volgende de stalen ofte patronen, die hen tot dien eynde vande Generael-meesters vander Munte tot heuren kosten ghelevert fullen worden: Welverstaende dat fy t'felve werck niet onbehoorlick en fullen overladen met fauere: Alles op pene inde felve Ordonnantie verklaert.

LII.

Ende aengaende het Goudt-werck, daer inne meest wordt misbruyckt, willen ende ordonneren wel expreffelijck, dat fy geen Goudt en fullen verwercken, t'en zy van twee-entwintigh Karaten, ter remedie van een viendeel van een Karaet, alles mede volghende de naelde ofte stael, den Goudt-fmeden te doen leveren: Welverstaende dat de felve oock niet onbehoortlijck en fullen moghen ghesaudeert zijn, oft met amausen overladen, op pene dat

de felve wercken in ftecken gheslaghen fullen worden, ende daer-en-boven in d'amende, in de voorfz Ordonnantien begrepen.

LIII.

Ordonneren daeromme allen Goudt-fmeden ende Silver-fmeden, soo haest de voorfz Gouden Naelden ende Silveren Stalen by ons fullen wesen doen maccken, de felve te ontfangen, ende gestadelick binnen hunne huysen te hebben, op pene van te verbeuren eenen Nederlandtschen Ducaet, t'elcken reyfe als fyluyden bevonden fullen worden, de voorfz naelden ende stalen niet te hebben.

LIIII.

Sal oock niemant wie hy zy, hem verforderen noch onderwinden van Goudt ofte Silver te wercken, dryven, snyden, noch yet daer van te gieten, drucken ofte smelten, dan den gene, die t' Goudfmece-ambacht geleert heeft, en sijn Meester-gelt aende Overluyden van t' Goudfmece-gilden betaelt, op pene van twintig Nederlandtsche Ducaten voor d' eerste mael, voor de tweede reyfe dubbelt, ende voor de derde reyfe twee dubbelt, ende voorts op arbitrale correctie: In welke penen wy verstaen oock vervallen fullen zijn, alle vrye Meesters vande Goudtsmeden ende Silverfmeden, de welke onvrye Meesters in eeniger manieren buyten hare huysen te wercke fullen stellen.

LV.

Ende fullen alle Silverfmede gehouden wesen, haer selfs tekē te slaen op alle kleyne wercken, soo wel opte gene die na de publicatie van desen, in hare huysen ende cassen fullen zijn, als daer na binnen de felve ghemaect fullen worden, die eenighfins mogelijk zijn om te teekenen, gelijk fy mede fullen doen alle andere wercken, die fy voor out ofte nieuw ingekoft fullen hebben, Alles opte verbeurte van twee Nederlandtsche Ducaten op elck fteck, ende t'werck ontween geflagen te worden, ende dit al onvermindert, t'werck geflagen metten hamer, t'welck fy-luyden naer ouder gewoonte mettet teecken vander Stadt, daer t'gemaect is, ende Overluyden zijn, ende in geene andere Steden fullen doen teekenen, opte verbeurte van vier der voorfz Ducaten, op elck fteck.

ALfoo men dagelijcks bevint, dat Juweliers, Goudtsmeden, Diamant, Robijn, ende Wapensteen-fnijders, Maeckelaers van dien, ende andere, haer soo verre verlopen, ende niet ontfien, Robijnen, Saphieren, Balaisfen, Amatisten, Amarauden, ende andere steenen te vervalfchen, helpen, ofte coleuren met eenige verwen, en in t' Gout stellende, defelve te verkoopen ofte veralieneren, t'zy door haer felves ofte door andere, fulcx dat de Juweliers ende Goutfmede, de felve qualick uyte oprechte konnen onderfcheyden, daer mede de koopers

pers ende Ingefetenen deser Landen, schandelijck worden bedrogen, Niet tegenstaende de Ordonnantien vande Goudtsmeden ende Juweliers, daer jegens gemaect.

LVI.

Soo ist dat wy verbieden, wel expresselijck by desen, alle Juweliers, Goudtsmeden, Diamant, Robijn, ende Wapensteen-snijders, ende alle andere, geen Clabbeekē ofte Dubbletten, ofte witte Saphieren te snijden, ofte oock Robijnen, Balaisen, Saphieren, Amarauden, Amantisten, ende alle andere gesteenten, hoedanich die zijn, 't zy door haer selfs, ofte yemant anders te doen, ofte laren coleuren, ofte met eenige verwen ofte andersints te helpen, noch geen Clabbeekē, Dubbletten, witte Saphieren, ofte andere geholpen, gecoleurde, ofte vervalschte steenen in 't gout te setten: De voorz gesneden, ofte eenige gecoleurde geholpen steenen, hier ofte elders, in 't Gout gestelt wesende, aen yemant wie hy zy te verkoopen, veralieneren, distribuieren, ofte te pande te stellen, op pene van openbaerlijck ghefehavotteert te worden met de Juwelē om den hals, ende hondert Nederlantfche Ducaten, boven de verbeurte van sodanighe vervalschte Juweelen voor d'eerste mael, ende voor de tweede mael dubbelt, ende uytē Lande gebannen te worden.

In welke penen wy oock verstaen vervalten te wesen, alle Maekelaers, Uyt draechsters, ende alle andere die totte verkoopinghe, ofte veralieningen der selver helpen affisteren, al waert oock soo, dat sodanighe Gesteenten ofte Juweelen, haer selfs niet toe en quamen.

LVII.

Op alle 't welke de Deeckens ende Ghesworens vanden voorz Ambachte, scharp regard ende toeficht fullen dragen, op pene van te vervallen, inde amenden van honderdt gouden Nederlandtsche Ducaten, voor de eerste reyse, voor de tweede dubbelt, ende boven dien arbitralijck gestraft te worden.

Ordonneren voorts, ende bevelen den Generael-Meesters vander Munte der Provintien voorz, dat sy ten overvloet scharp regard nemen, op 't feyt vande voorz Juweliers, Goutfmeden, ende Silverfmeden, navolgende hare instructie, ende sonder eenich verdrach, gunste of diffimulatie.

Voorts also wy verstaen, dat deut de langdurighe Oorloge binnen de voorz Provintien, weynich toeficht ghenomen is gheweest, opte egaliteyt ende behoorlijcken uytflach vanden gewichte, ende balancen respectivelick, die de Munt-meesters, Wisselaers, Juweliers, Goutfmeden, Silverfmeden ende alle andere zijn ghebruyckende, tot grooten nadeele vande Gemeente.

LVIII.

Soo ist, dat wy by desen ordonneren ende statueren, dat die vande Rekeninghe in Hollandt, die wy daer toe specialijck hebben ghecommitteert, sonder prejuditie van yemandts anders Privilegien ende gherechticheydt, den Generael-meesters vander Munte fullen doen justeren, een juyft ende rechtvaerdich Troyf-gewichte met den Slaper, berustende, ende stil legghende inde Camere vande Reekeninghe voorz, ende 't selve Troyf-gewichte te leverē, aen elck vande Statē vande respective Provintien, ofte hare Gecommitteerde Raden, ende aenden Yck-meesters, ofte Justeermesters, by ons tot dien eynde specialijck ghecommitteert, ofte te committeren, omme voorts by de selve Yck-meesters te justeren, ycken, ende rechtvaerdigen alle de gewichten die voortā in alle verhandelinge van Gout en Silver, binnē de voorz Provintien gebruyckt fullē worden.

LIX.

Sullen voorts de Yck-meesters, behoorlijck justeren alle balancen, groot en kleyn, daer mede men Gout ofte Silver wegen sal, ende de selve gejusteert zijnde, Ycken met haer teecken, dat sy daer toe fullen gebruyckē, ende daer beneffens oock een ander teecken met een bosch met pijltgens, ten eynde geen ander gewichtē ofte balancen, sulcks niet gejusteert ofte gheuyckt zijnde, geloove gegevē worde, oft eenichints ghebruyckt by eenige particuliere Muntmeesters, Wisselaers, Juweliers, Goutfmeden ende Silverfmeden voorz.

LX.

Welcke juyfteringhe ende yckinghe, de voorz Yck-meesters ghehouden fullen zijn te doen, ende eenen yegelicken daer van te gerieven, tot al sulcken redelicken loon ende salaris, als hen daer voor by hare instructie toeghevoecht ende getaxeert sal worden.

LXI.

Verbiedende over sulcks by desen expresselijck, dat gheene Meesters particuliers vander Munte, geauthoriseerde Wisselbancken ende Wisselaers, Affineurs, Scheyders, Juweliers, Goudtsmeden, Silverfmeden, ende Deeckens vanden selven gilden, hen fullen vervorderen, t'cynden een maent na de Publicatie van dese te gebruycken andere ghewichten ofte balancen dan Troyf-gewichte, gejusteert ende gheuyckt wesende, sulcks als voren, op peyne van twintich gouden Nederlandtsche Ducaten, te appliceten aenden Aenbrengher, Officier die d'executie doen sal, ende den Yckmeester elcks een derdendeel.

LXII.

Eñ ten eynde dit te beter achtervolgt mach worden, Wy ordonneren ende gebieden allen Deeckens ende Ghesworens vanden Goudtsmeden, in wat Stedē ofte plaetsen der voorz Provintie, de selve geseten mogen wesen, gestade-

lijck onder hun te hebben en houden beruften-
de, een gewichte van twee ofte vier marck, ge-
justeert ende geyckt by den voorz. gesworen
Yckmeester; met welcken gewichte de selve
Dekens en Gesworens tot vier diverse ston-
den in 't jaer, ende voorts so dickwils meer, als
henluyden goet duncken sal, onvoorsienlick en
op eenen ongewissen dage hen fullē laten vin-
den in alle Comptoiren ende Winckelen vande
Wisselaers, Goutfmeden, Grossiers, Juweliers,
ende alle andere onder heurē ressorte ende be-
drijve residierende, ende aldaer visiteren ende
confereren heure gewichten ende balancen, op
peyne van thien gouden Nederlandtsche Ducaten,
by den selven Dekens ende Gesworens
te verbeuren, soo dickwils als sy van dien in ge-
breke sullen zijn, te appliceren als voren: En-
de bevindende inden voorz. Comptoiren ofte
Winckelen, eenige ghewichten ofte balancen
faillerende, ende te swaer ofte telicht zijnde,
ofte andere dan Troyfch gewichte voorz., sul-
len in sulcke gevalle de Wisselaers, Goutfme-
den, Grossiers ofte Juweliers, ende alle andere
alsulcke onjuste gewichten hebbende, ofte die-
men andersins bevinden kan, daer te voren ge-
hadt ende ghebruyckt te hebben, verbeuren
twaelf gouden Nederlandtsche Ducaten, d'een
helst tot proffijte van 't Gilden vande De-
kens ende Gesworens, die alsulcken fauten en-
de messus ontdeekt hebben, ende d'ander helst
voet den armen vande plaetse, ende voorts op
arbitrale cotrectie, indien de qualiteyt vanden
misbruycke sulcks vereysehende zy: Ende sul-
len de voorz. Dekens ende Gesworens gebou-
den zijn op staende voet, soodanige onbehoor-
lijcke ghewichten ende balancen in stucken te
snaen, op gelijcke penen.

L X I I I.

Ende op dat de voorz. gewichten ende ba-
lancen vande voorz. Dekens ende Gesworens,
midts gaders oock vande gesworen Wisselaers
te verlekender mogen wesen. Hebben wy ge-
ordonneert, ende ordonneren by desen, dat soo
wel de voorz. Gesworens ende Dekens, als
mede de Wisselaers, ten minsten alle drie jaren
eens van nieuws sullen doen justeren ende y-
cken by den gesworen Yckmeester, alle heure
gewichten ende balancen; Op peyne van thien
gouden Nederlandtsche Ducaten, aen den sel-
ven Yckmeester te verbeuren.

L X I I I I.

Ende hoewel de ghewichten ende balancen
geen remedie behooren te hebben, nochtans
in regarde van 't slijten vande selve gewichten,
hebben gheordonneert ende ghestatueert, or-
donneren ende statueren by desen, dat men sal
mogen wraecken ende causeren, alle gewich-
te, van een marck tot vier marck op een Troy-
ken, ende boven vier marck, tot thien marck
incluys, op een Fierlinck, alle gewichten bo-

ven thien marck, ter remedie van een halve en-
gelse, ende van gewichten beneden het marck,
tot een once toe op een deufken, ende van een
once nederwaert, tot op een engelse ende een
quart toe, op een aefken.

L X V.

En in gevalle daer questie geviel tusschen den
Wisselaers, Goutfmeden, Juweliers, Grossiers,
Deeckens ende Geswoorens, ende den Justeer-
meester, so sullen deselve hun adresseren aen 't
gewichte, rustende onder die Staten vande re-
spective Provincie, ofte heure Gecommitteer-
de Raden, ende indien partyen daer mede geen
contentement en nemen, sullen hun adressere-
ren aende voorz. Camere vande Rekeninghe in
Hollandt, daer toe specialick ghecommitteert
sonder prejuditie van yemant so voorz. is, om-
me aldaer gescheyden te wordē by den slaper,
inde selve Kamer berustende, ende dat tot ko-
ste vanden genen die inden ongelijcke bevon-
den sal wordē, tot taxatie vande selve Kamer.

L X V I.

Ordonnerende voorts, dat alle Wisselaers,
Goutfmeden, Grossiers ende Juweliers, ge-
houden sullen wesen, tot allen tijden des ver-
socht ende vermaent zijnde, den Overluyden
ofte Dekens vanden Gilden vanden Goutfme-
den, exhibitie ende openinghe te doen van al-
le hare gewichten ende balancen, sonder oock
eenighe in hare huysen te moghen hebben die
niet juist ende rechtvaardigh en zijn, op pe-
ne, ende te appliceren als boven.

L X V I I.

Ende ten eynde dat dese jeghenwoordighe
Ordonnantie in alle heure poincten volkome-
lick ende onverbreklick onderhouden ende
achtervolght worde, Ordonneren ende beve-
len allen den Officiēren der voorz. Provincien,
ende elcks binnen den bedrijve sijner Officiē,
goede scharpe toesicht te nemen opte overtred-
ders ende infracteurs der selver onser Ordon-
nantie, ende den selven te calangieren voor
den Wet-houderen van hare jurisdictie, den
welcken wy bevelen en ordonneren wel schar-
peliijk, datse te rugge stellende alle andere sa-
ken ende affaires, sommierlijck procederen, al-
leenlijck de waerheydt vanden saicte bekent
zijnde, tot condemnatie vande voorz. infrac-
teurs, soo gheringhe als by den Officiēren met
twee suffisante getuygen sal ghebleecken zijn
vande voorz. overtredinge, sonder den voorz.
infracteurs te moghen admitteren tot eenighe
andere exceptien, dan alleenlick te seggen je-
gens den persoonen vanden getuygen, ofte de-
posanten, ende hare depositien, al op penen, in-
dien de voorz. Wethouders negligent waren,
de voorz. Justitie te administreren, van gepti-
veert te worden van hare Officiē, ende ghe-
houden voor in habil van immermeer Officie
te mogen bedienen.

Willen

LXVIII.

Willen ende ordonneren voorts, indien promptelijck blijkt vande overtredinge, 't zy dat de perfoonen op de verſcher daedt bevonden worden, ofte datter twee getuygen zijn, ofte anderſints daer van behoorlijk blijcke, de voorſz overtreder ghehouden ſal welen te namptiferen de boeten, al eer hy ontfangen ſal worden, om hem in Rechte te mogen oppoſeren, waer toe hy gedrongen ſal worden. realijken ende metter daet, ſoo by apprehenſie van ſijnen perfoon, indien 't van noode zy, of anderſins: Ende ſoo verre yemandt vervallende inde voorſz boeten ende amenden, bevonden worde inſuffiſant, de ſelve te mogen opbrengen, de ſulcke ſal gheſtraft worden aen ſijnen lijve, naer gelegentheydt vander ſaecten.

LXIX.

Ende op dat deſe onſe Ordonnantie te beter onderhouden mach worden, Ordonneren wy den Rade van Staten deſer Nederlanden, voor haer te ontbieden den Ontfanger Generael deſer Nederlanden, die Ontfangers vande Contributien, Confiscatien, ende andere van de gemeene middelen, die van wegen de Generaliteyt verpacht ofte ghecollecteert worden; midtſgaders alle Commiſen, Clercken, ende Comptoir-dienaers, doende alle de ſelve deſe onſe voorſz Ordonnantie by ſolemnelen eede beſweeren, in allen poincten ende articulen 't onderhouden, ende voornamentlick, dat ſyluyden met geene Wiſſelaers en ſullen handelen, ofte van eenighe penningen opgeldt ofte toebate ontfangen.

LXX.

Inſgelijcks dat die Raden ter Admiraliteyt, gelijcken eedt afnemen den Convoy- ofte Licent-meesters, hare Commiſen, Clercken, ende Comptoir-dienaers, en andere comptable, onder de Collegien reſpectivelick reſortterende.

LXXI.

Ordonnerende voorts den Gecommitteerden Raden, de Raden Provinciael, ofte die vande Rekeninghe der reſpective Provintien, door haer ofte hare Gecommitteerden, te ontbieden alle comptable Officieren, ſoo Rentmeesters van Domeynen, Ontfangers vande gemeene middelen, Collecteurs van Tollen, ende alle andere hare Clercken ofte Dienaers, die penninghen vande particuliere Provintien handelen, omme ghelijcken eedt te doen als voren.

ENde want d'infractie vande Ordonnantien vander Munte, eenſdeels procedeert by de negligentie vande Officieren, die tot noch toe hare neerſtigheydt niet en hebben ghedaen, in 't calangieren vande Overtreders der ſelver Ordonnantien, hen-luyden excuſerende op de generale tranſgreſſien.

LXXII.

Soo is 't dat wy ghebieden ende bevelen allen Officieren der voorſeyde Provintië, te doen neerſtiglych vervolgh teghens de infracteurs deſer jegenwoordigher Ordonnantien, op pene van hare Officien gepriveert te zijn, ende inhabil verklaert, immermeer Officie te bedienen, ende ſullen de ſelve Officien zijn impetrabel ſonder andere verklaringhe, ſonder dat ſy hun ſullen mogen excuſeren by ignorantie, ofte generale tranſgreſſie vande voorſz Ordonnantie, welcke excuſatie wy niet en willen hen van waerdē te zijn, maer is onſe meyninghe hier inne haer traegheyte en negligentie te ſtraffen.

LXXIII.

Ende tot beter obſervantie van deſe jegenwoordige Ordonnantie ende Verbodt, willen ende ordonneren wy, dat de ſelve in alle de voorſz Provintien, inde Steden daermen gewoonlick is uytroepinghe ende publicatie te doen, alle drie maenden precife, ende ſoo dickwils meer, als den noodt vereyſchen ſal, vernieuwt ende verkondight ſal worden als naer behooren: Verſoecken dacromme den Staten vanden reſpective Provintien, ende hare Gecommitteerde Raden, de voorſz publicatie elck in ſijnen bedrijve te doen doen: ende ordonneren particulierlijck den Fiſcalen van elke Provintien, byſonder toeficht te nemen, dat ſy in deſe ſake ende materie (zijnde geprivilegieert) gebruycken preventie tegens den misdadigen en contraventeurs, ſonderlinge tegens de onachtſame ende negligentie Officieren.

LXXIII.

Ende tot beter onderhoudinghe van deſe onſe Ordonnantie, werden die Gecommitteerde Raden vande reſpective Provintien, Raden ter Admiraliteyt, ende alle Raden ende Officieren, Juſticieren, ende Magiſtraten, belaſt op haren eedt, dat ſyluyden deſe Ordonnantie in alle hare poincten ende articulen, geene uytgeſondert, ſullen onderhouden ende doen onderhouden.

LXXV.

Ende dit alles ſonder nadcel ende prejuditie vande gerechtigheden, ende privilegien vande Vereynighde Nederlanden in 't generael, ende van elcken der ſelver in 't particulier.

ENde op dat niemant van het jegenwoordig Placcaet ende Ordonnantie, hebbe te pretenderen eenighe ignorantie, Verſoecken ende ontbieden wy daerom allen Overicheden, Magiſtraten, Officieren ende Juſticieren, binnē deſe geuniceerde Provintien, dien het eenigſins aengaen mach, dat ſy deſe onſe Ordonnantie alomme doen vercondigē, uytroepen, en publiceren, daermen gewoonlick is uytroepinghe en publicatie te doen, Procederende tegens den overtreders van dien, totten penen hier

voren verhaelt, sonder eenige gunste, faveur, ofte dissimulatie, dewijle 't selve voor den dienst vanden Lande, ende 't proffijt vande Gemeente alsoo is bevonden te behooren. Aldus gedaen ende gearresteert ter vergaderinge van de Heeren Staten Generael der Vereenighde

Nederlanden, opten sesten Julii, in 't Jaer seshien honderdt ende thien. *I. Magnus v.*

Ter Ordonnantie vande voorschreven Heeren Staten Generael.

C. Aerssen.